

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 45.

V Ljubljani, v soboto 7. novembra 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrta leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg šte. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Desetletnica „Kat. del. družbe“ v Idriji.

Veliko naprav ustvarja naša doba, toda kmalu jih zopet izroči pozabljivosti. Veliko društev in zavodov nastaja, a zopet izginjajo; če pa ne izginejo, hirajo ter bolehajo vsled mlade starosti. „Kat. del. družba“ pa slavi čila in čvrsta desetletnico svojega obstanka. Sicer to število let samo po sebi ni kdovekaj, toda če se upoštevajo razmere, v katerih je živela, zlasti še, če se upošteva, kako slabo se je ob njeni zibelki prerokovalo in kako so se vedno zaletavali v njo nasprotniki, potem je to veliko in močen dokaz, da je potrebna in koristna in da sloni na zdravi podlagi.

Za glavni smoter si je izbrala poživljanje in razširjanje katoliške zavesti in na verskem temelju skrbi za izobrazbo delavcev v krščanskem mišljenju in dobrodelnem življenju. Da je privzeto nalogo dobro izvrševala, kažejo leta njenega obstanka in kaže razvoj vse kršč. socialne organizacije v Idriji. Saj je družba vedno bila in je še ognjišče vse organizacije. Iz njenih krogov je vzklila zadružna ideja, ki je priklicala v življenje lepo napredujoče in gospodarski trdno stoječe „Kršč. gosp. društvo“, iz njenega naročja in njeni udje so ustanovili tako koristno delujočo „Ljudsko hranilnico in posojilnico“.

Največ je „Družba“ storila z razširjanjem dobrih časnikov; čuditi se mora človek, če bere koncem leta poročilo, koliko listov kroži med letom po hišah od uda do uda. Veliko je pripomogla med delavstvom za splošno izobrazbo s svojo knjižnico, ki šteje nad 1000 knjig. Koliko pevcev se je že izurilo v njenem okrilju v pevskem zboru, ki šteje navadno čez 40 pevcev; veliko se jih izobrazilo v glasbi, ki bi sicer nikjer ne našli prilike, tako priložno izobraziti se v tej stroki.

Smisel za umetnost vzbuja s svojimi dramatičnimi predstavami; samo lansko leto je bilo

osem dramatičnih predstav, štiri večje veselice poleg zabavnih večerov. Tudi znanstveno izobrazbo podaja svojim udom; tako se je n. pr. lani nekaj časa po zimi kar redno predavalo o različnih predmetih. Kaj premore pevski in dramatični oddelek, se je pokazalo ravno pri slavnosti povodom desetletnice, ko je kazal vsopred najtežje točke in skladbe, katere so se izvršile z občudovanja vredno natančnostjo in fineso. Igra „Čevljar“ je že nekoliko preveč znana občinstvu, zato ni ravno vzbudila kdove kakšnega navdušenja, dasi je bilo dobro igrano; le tupatam se je kazalo, da so to pot igralci premalo znali na pamet.

Spominjamo se ob tej priliki, koliko nasprovanja, klevetanja in obrekovanja je „Družba“ prestala, a vendar je danes njeno delovanje živahnejše in plodonosnejše kot kedaj poprej. Zato nas mora res navdajati hvaležnost do mož, ki so jo poklicali z velikim trudom v življenje, a obenem moramo tudi zase skleniti, kar je v naši moči, pomagati, da „Družba“ ostane na višku, katerega je dosegla v dobi desetih let, da bode potem kdaj še z večjim veseljem doživela petindvajset- ali celo petdesetletnico, kar Bog daj.

Na grobeh.

(Dopis iz Primorskega.)

V istrskem deželnem zboru so sklenili, da dodajo sedanjim štirim nižjim razredom laškega realnega gimnazija v Pazinu še tri višje razrede realke. Tako morejo oni dijaki laškega realnega gimnazija, ki so dovršili štiri nižje razrede, nadaljevati na laški višji realki v Pazinu svoje študije, ali pa prestopiti v peti gimnazijski razred višje laške državne gimnazije v Kopru. A še več! Za Slovence, Hrvate in Lahe Primorja in Istre je v Kopru državno nemško učiteljske, a ker niso Lahi z njim zadovoljni, ker jim ni-

kakor noče v glavo, čemu naj se učitelji uče nemščine in drugih ved v nemškem jeziku, ko pozneje tega nemškega jezika nikdar ne potrebujejo, uvesti namerujejo na realki v Pazinu, kakor neobligatne predmete, vse one, katere poučujejo na učiteljski, tako da bode možno dijakom iz laškega realnega gimnazija v Pazinu, kateri se bodo učili teh predmetov, posvetiti se učiteljskemu stanu. To laško višjo realko vzdržuje dežela, v kateri je dve tretjini Slovanov in ena tretjina Lahov, ona dežela, ki mora sicer primerno svojemu številu nositi vse breme dolžnosti nasproti državi in deželi, a poplačane so jej te dolžnosti tako, da imajo s pomočjo c. kr. avstrijske vlade Lahi, katerih je samo ena tretjina, v deželnem istrskem zboru dvetretinsko večino, kateri večini je po zaslugi c. k. avstrijske vlade omogočeno razpolagati z novci večine prebivalstva kakor jim drago.

Tako imajo sedaj Lahi s slovenskimi groši vzdrževani dve deželni višji laški realki in sicer v Trstu in v Pazinu, Slovenci Primorja z Istro, Kranjske, Štajerske in Koroške pa n. i. c. Slovenci Trsta in okolice pomagajo nadalje vzdrževati Lahom višjo mestno laško gimnazijo v Trstu in tržaško laško žensko učiteljske. Človek bi torej mislil, da povrnejo Lahi in naša država Slovincem te stroške, a žalibože vidimo, da nočejo dati ne eden ne drugi tržaškimi Slovincem niti ene ljudske šole, kamo li, da bi jim dali kar potrebne slovenske srednje šole? Pač pa podpira c. kr. avstrijska vlada Lahe, ki jim vzdržuje v Kopru višjo laško gimnazijo in v Trstu državno laško trgovinsko šolo in državno laško navtično akademijo. Primorski in istrski Lahi imajo torej 4 deželne in 3 laške državne srednje šole. Nemcev pa ni v Primorju. Ker pa je treba zgraditi Bismarkov most do Jadranskega morja, imajo Nemci v Primorju in v Istri osem državnih nemških srednjih šol. Slovenci Primorja in Istre pa imajo srednjih slovenskih šol: nič!

Majska noč ali utopljenka.

Ruski spisal N. V. Gogolj. — Poslovenil K. L. Podravski.

II.

Poglavar.

(Dalje.)

Ali poznate ukrajinsko noč? O vi ne poznate ukrajinske noči! Poglejte jo, s sredine neba gleda mesec; neobjetni nebesni svod zori in diha: vsa zemlja v srebrnem svitu; čuden vzduh in topel in čist, poln nege in širi tako prijeten vonj. Božanstvena! Očarovalna noč! Nepremično, kakor zamaknjena stoji drevesa mračna in širijo ogromno senco po tleh. Tihi in mirni so ti prodi; hlad in mrak sta tajinstveno zaprta v temno-zelenih stenah vrtov. Devičanske čaše črešenj so se skrile pred hladnim vetričem in le redko šepetajo listi, kakor bi se srdile in bile nevoljne, da jih poljubuje nočni vetrič, skrivaj se prikrađi. Vsa krajina spi. A vendar vse diše, vse je divno, svečano. Pri srcu je tako sladko, tako čudno in tolpe misli se vrste v duše globini. Božanstvena noč! Očarovalna noč! In naenkrat oživi vse: gozd, prod, stepa. Tu odmeva veličastni grom ukrajinskega slayca in čudi se, da ga je zaslišal še mesec na sredini neba. Kakor začarano dremlje selo na višini. Še

bolj, še svetleje se blišče koče pri svitu meseca; še bolj bliščeče se prikazujejo njihove stene iz tmine. Pesni so umolknile. Vse tiho. Pobožni ljudje že spe. Le tuintam se še vidi luč skozi ozko okno. Le še kaka zapoznala družina večerja pred pragom svoje koče.

„A kopak (vrsta plesa) se ne pleše tako! . . . Vidim, da to ne gre skup. Kaj to govori kum? . . . A, no: hop-tralá! hop-tralá! hop, hop! . . .“ Tako se je razgovarjal s seboj mož srednjih let, plešoč po ulici. „Ej Bog, da se ne pleše tako kopak! Kaj bi se lagal? Ej Bog, ali ni tako! . . . No hop-trala! hop-trala! hop, hop, hop!“

„Ti si neumnež! To pristoji kakemu mladeniču, a ti — stara klada, otrokom za smeh, plešeš po noči po ulici!“ zavpila je nad njim piletna ženica, ki je nesla v rokah otep slame. „Pojdi domu! Davno je že čas iti spat!“

„Bom že šel!“ odgovoril je mužik in se ustavil pred njo. „Pojdem, a ne bom gledal na nobenega glavarja. Kaj on misli, da je glavar, ker obliva ljudi na mrazu s hladno vodo. Glavar, glavar — jaz sem sam sebi poglavar. Če ne, ubij me Bog! Bog me ubij, jaz sem sam sebi glavar! Kaj je to! Pa ni to kaj . . .“ nadaljeval je svoj nerazumni govor, bližajoč se prvi koči in ustavši se pod oknom. Tu začne

trkati s palcem po steklu. „Baba, odpri! Baba, jaz ti pravim, odpri! Kozaku je čas iti spat . . .“

„Kam si pa prišel, Halénik? Ti si nameril na tujo kočó!“ zakričale so za njim smejoče se deklice, vračajoče se domov, ker so že izpele za to noč vse pesni. „Ali ti hočemo pokazati tvojo hišo?“

„Pokažite, ljubeznjive mladenke!“

„Mladenke?! . . . Ali slišite?“ rekla je ena,

„kako nas spoštuje Halénik! . . . Zato mu moramo takoj pokazati kočó. Ali nikar, pleši dalje!“

„Plesati? . . . Eh, ve zamišljene deklice!“

zategnil je Halénik, smejoč se in grozeč s palcem in prestopaje se iz enega mesta na drugo, ker ga niso mogle držati noge na enem mestu. „A dajte se poljubiti! Vse vas poljubim, vse! . . .“

Starec se je spustil za njimi. Deklice so začele kričati in bile so vse zmešane; ali slednjic so se zavedle in so zbežale na drugo stran, uvidevši, da jim je Halénik skoro že za petami.

„Tam je tvoja kočó!“ zakričale so mu, kazaje na hišo, dosti boljše od drugih, ki je bila selskega glavarja.

Halénik se je obrnil poslušno v to stran in začel obirati iznova glavarja.

No, kdo pa je ta glavar, da vzbuja o sebi tako neugodno klepetanje in besedičenje? O, ta glavar je važna oseba v selu. Predno doseže Halénik konec svoje poti, moramo nekoliko po-

Primerno z dobrotami, ki jih uživajo Slovenci Primorja, Trsta in Istre, morali bi biti razdeljeni tudi davki, tako da bi Nemeč plačeval 8, Lah 7 in Slovenec —? Dobrotam primerno dajati bi morali državi tudi vojake in sicer na Primorskem Nemci 8, Lahi 7, in Slovenci —? A kadar treba nositi breme, tedaj ga mora Slovenec nositi primerno svoji dvetretinski večini, da še več, smelo lahko trdimo, da dajejo Slovenci na Primorskem vojakov 80, Lahi 19 in Nemci 1.

Nekateri pravijo, da smo v Avstriji vsi narodi enakopravni, pravijo celo, da imamo člen 19. ustave, na kateri vsi prisegajo, da ga hočejo izvrševati. Nadalje se nekateri boje, da bi prišlo do absolutizma. Primorski Slovenci se gotovo ne bojimo, saj nam absolutizem ne more odvzeti dobrot, ki jih prejemo od države, ko vendar od nje nič nimamo. Na Turškem, kakor je sploh znano, ni Slovencev in vendar vzdržuje turška vlada primorskim, tržaškim in istrskim Slovencem prav toliko deželnih in državnih slovenskih srednjih šol, kolikor jih jim vzdržuje enakopravna Avstrija in dežela v zemlji avstrijske države, kjer so Slovenci v dvetretinski večini na Primorskem z Istro!

Nočemo denuncirati, a pribiti moramo dejstva: Nemci prepevajo „Die Wacht am Rhein“, Lahi prepevajo Garibaldijevo himno, Slovenci pa: „Bog ohrani, Bog obvari“. Nemci razobešajo pruske zastave, Lahi italijanske, Slovenci pa črno-rumene. Nemci teptajo črno-rumene zastave v blato, Slovenci pa hočejo za črno-rumene zastave zadoščenja in hrupno izjavljajo, da hočejo preliti slovensko kri za črno-rumeno zastavo. Nemeč in Lah delata na vse pretege, da bi razpadla ta država, da bi tu gospodoval Prus in laška peterorožata italijanska zvezda, Slovenec se pa kar zgraža nad tako mislijo, Slovencu ni ni toliko mar za lastni slovenski narod, nego mu je mari za skupno državo. In kako plačilo dobiva Slovenec za vse to? Na potoke je teklo slovenske krvi za avstrijsko državo, Slovenec je vedno stal zvesto, kakor siva skala ob vseh viharjih, dajal je državi, kar jej je šlo a sedaj roma v Ameriko, na grobovih slovenskih očetov šopirita se Nemeč in Lah.

Katehetom.

§ 30 ljudsko-šolskega reda z dne 28. avgusta 1870. ukazuje, da mora biti učitelj na enorazrednici $\frac{1}{4}$ ure pred poukom v šolski sobi. Kjer je pa več razredov, določi učiteljska konferenca, kako naj se nadzoruje šolska mladina pred poukom. Po § 23. istega šolskega reda imajo otroci po dveh učnih urah poldnevnega poduka 15 min. odmora.

Nastalo je vprašanje: ali je tudi duhovnik ki ni definitivno nastavljen veroučitelj dolžan v

zmyslu postave nadzorovati šolsko mladino $\frac{1}{4}$ ure pred podukom, ako poučuje prvo uro in v odmorih, ako podučuje ono uro, h kateri pripada oni odmor?

Šolsko vodstvo v Ajdovščini je bilo mnenja, da je duhovnik kakor vsak učitelj k nadzoru vanju po postavi primoran. Drugače se je pa mislil župnik-veroučitelj. Kako tudi ne! Saj duhovniku, ki podučuje veronauk v šoli, nalaga postava z dne 20. junija 1872 samo brezplačen poduk, za ostalo naj skrbe drugi. Tudi ni duhovnik od učiteljske konference z odločilnim glasom, izvzemši nekaterih predmetov (pridnost, obnašanje, verstvo, šolska knjižnica, verske vaje), one konference, ki po § 30 ljudsko-šolskega reda sklepa o nadzoru vanju šolske mladine.

Zadeva je prišla pred okrajni šolski svet. Ta je razlagal postavo kakor šolsko vodstvo. In njemu se je pridružil tudi deželni šolski svet, ki je dne 14. junija 1902 odločno izrazil, da so učitelji verstva v smislu § 5. drž. ljudsko-šolskega zakona pred podukom in mej odmori primorani nadzorovati šolsko mladino, ker imajo enake pravice in dolžnosti s posvetnimi učitelji.

Da imajo duhovniki enake pravice s posvetnimi učitelji v šoli — to pač ni res. Oni so za poduk plačani — duhovnik ni. Ako verstvo podučuje posvetni učitelj, dobi posebej plačane ure za verstvo (§ 3 post. 20. junija 1872), kaj pa duhovnik? Pri učiteljskih konferencah imajo duhovniki, ki niso definitivno nastavljeni veroučitelji, le posvetovalni glas (§ 4 post. 8. maja 1872.) Kje so enake pravice?

Sploh pa duhovnik podučuje v šoli le kot pooblaščen od svojega škofa, on nima nikake pogodbe v državo, ki ima v rokah šolstvo kakor jo ima uradništvo ali učiteljstvo. Toraj nima ne pravice ne dolžnosti.

Čisto naravno, da je župnik proti temu odloku dež. šolskega sveta poslal utok na ministerstvo za bogočastje in uk, v katerem se je skliceval tudi na navado, po kateri pri nas duhovniki nikjer ne nadzorujejo šolske mladine. Kakor se vidi, se je ministerstvo najbolj naslanjalo na navado. Dež. šolski svet se je namreč dne 24. novembra 1902 št. 2603 potom okrožnic pri šolskih vodstvih informiral ali 1. duhovnik nadzira $\frac{1}{4}$ pred podukom, 2. ali v odmorih in 3. ali so se izdale za tamošnjo šolo posebne naredbе, vsled katerih bi bil veroučitelj nadziranja oproščen?

Kako so odgovorila šolska vodstva, nam ni mar. Dejstvo je, da duhovščina ni nikdar smatrala nadziranja kot svojo dolžnost. Če se je kje drugače godilo, bilo je to le iz osebnih razmer do učitelja.

Ministerstvo se je hotelo nekako izogniti principijelni rešitvi te zadeve in je župnika povabilo, naj se izjavi ali z ozirom na to, da si je sam izbral dve zaporedni uri poduka v verstvu svoj utok odtegne ali naj še vedno vzdržuje.

vedati o njem. Vse selo prime za klobuk, ako ga zagleda, in deklice, čisto mlade, pravijo mu: Dober dan (to je pozdravljajo ga). Kdo izmed mladeničev bi ne bil rad za glavarja? Glavarju je odprt uhod v vse tobačnice, in močen mužik stoji v takem spoštovanju s kapico v rokah ves čas, ko devlje glavar svoje debele in grobe prste v njegovo tobačnico. V vaških zborih predseduje le glavar in on pošilja po svoji volji, kogar si je sam izbral, popravljat cesto ali kopat rove. Glavar je čmeren, grdega pogleda in ne govori rad mnogo. Davno, jako davno že je bil on izbran za spremljevalca, ko je potovala velika carica Katarina, še sedaj v dobrem spominu, v Krim: cela dva dni je bil v tej častni službi in imel čast sedeti na kozlu s cariničinem kočijažem vred. In tedaj se je naučil glavar resno držati glavo, gladiti dolge in navzdol zavihane brke in gledati kakor sokol izpod čela. In od tega časa, če bi se tudi o tem ne menili, zna vselej zasukati svoj govor na to, kako je vozil carico in sedel na kozlu cesarske kočije. Glavar je bil rad drugikrat gluhi, zlasti, če bi imel kaj slišati, česar bi ne slišal rad. Glavar ne more trpeti novotarij; nosi vedno svitko (vrhno sukno) iz črnega domačega sukna, prepasano z volnenim cvetnim pasom in nikdo ga ni videl nikdar v drugem kostumu, izvzemši njegove voznje s ce-

zarico v Krim, ko je imel na sebi višnjevi kosaški župan. A težko, da bi kdo pozabil v celem selu ta trenotek, on pa ima župan spravljen v skrinji pod ključem. Glavar je vdovec; no, pri njem živi sorodnica, katera mu kuha za južino in večerjo, pomiva klopi, beli koče, prede mu srajce in sploh vodi vse gospodinjstvo. Na selu govore, da ni njegova sorodnica; no, mi smo že videli, da ima glavar mnogo sovražnikov, ki trosijo o njem obrekovanje vsake vrste. Sicer pa je morda dalo povod temu tudi to, ker sorodnici ni bilo po volji, ako je šel glavar na polje k ženjicam ali h kozaku, ki je imel mlado hčerko. Glavar je kriv, ali njegovo samo oko more že od daleč zagledalo lepo seljanko. Ali vendar ga ne natakne poprej na obraz, predno ne ogleda vsega natanko, ali kje zre za njim sorodnica. Ali mi smo že skoro vse povedali o glavarju, kar je treba, ali pijani Halenik še ni prehodil polovice pota in dolgo že ubira glavarja z vsemi ujedljivimi besedami, kakoršne so le mogle pasti na njegov leni in nervozno se vrteč jezik.

Nepričakovani tekmeč. — Zagovor.

„Ne, fantje, — ne, nočem! Kakšno pohajkovanje to! Ali se ne naveličate vasovoti? Že tako smo razglašeni kot bogve kaki ponočevalci. Pojdite rajši spat! . . .“

Župnik je prosil, naj se zadeva principijelno reši, namreč: ali je duhovnik v zmyslu ljudsko-šolskega zakona dolžan nadzorovati šolsko mladino en četrt ure pred podukom in mej odmori, ali ne?

Potom okr. šolskega sveta dobil je odlok ministerstva z dne 19. avgusta 1903 št. 19215, kjer se glasi: „da se na temelju šolskih postav ne more trditi, da bi bili Vi dolžni nadzorovati šolsko mladino v učnih odmorih“ in tudi ne pred podukom.

V sedanjih razmerah, ki so med učiteljstvom in duhovščino, se lahko zgodi, da učitelj reče duhovniku: Ako ne sprejmete prostovoljno nadziranja, Vam odločim druge ure za verstvo. V to je učitelj tudi opravičen po § 64. učnega reda, kjer je jasno izraženo, da na enorazrednicah sestavljajo urnik učitelji, na večrazrednicah pa učiteljska konferenca. Tudi ministerstvo je v odloku, ki ga je poslalo župniku v Ajdovščini, istega postavilo pred tak aut-aut. Pa zastoj. Upravno sodišče je duhovščini za trud v šoli, kjer podučuje prvi in najvažnejši predmet brezplačno, pripoznalo pravico izbirati si učne ure. Dne 6. septembra 1880 št. 1045 je isto določilo: „Veroučitelj na ljudski šoli si za verouk izvoli ure poljubno“.

Stvar je zdaj končana. Saj je čas. Če se tako malenkostna zadeva vlačí čez poldrugo leto, pač ni čudno, če druga važna vprašanja (narodnostna, šolska) s polževo hitrostjo lezejo preko Semeringa proti slovanskem jugu. Gorica.

Poročila iz mest in trgov.

Iz Kranja. V Kranju je malo novega, samo vodnjaki so vedno novi, ker jih vedno popravljajo. Bistroumni g. Ciril Pirc je prepričan, da je v mestnih vodnjakih toliko konjskih pijavk, da še železo zglodajo, in tedaj vsak mesec enkrat vodnjake pokvarijo te preklicane pijavke. Poprava vodnjakov sicer stane denar, vendar nič ne de, saj se za nekaj mestni denar mora porabiti. Novi vodovod bomo itak kmalu dobili, ker so odpravljene zadnje ovire, in takrat se bodo davkoplačevalci že malo oddahnili od plačevanja za popravljanje vodnjakov in od preobilno užitih konjskih pijavk. Hrepeneč po koprski vodi pa vsi meščani želé, da bi poslanec Pirc prijenjal z obstrukcijo, da bi pustil Schwegeln in Luckmanna, ter se rajši približal z delom v odsekih kranjskemu rojaku dr. Šusteršiču, ki mu je kranjski vodovod že ponujal, takorekoč na krožniku predložil.

Pardon! Luckmann smo omenili. Ko smo čitali poročilo o seji trgovske zbornice v Ljubljani, v kateri je ta Luckman surovo psoval Slovence in slovenski jezik, pričakovali smo, da bode navzoči Ciril vendar dal sokolsko pero za kapo in kavsnil s svojim namazanim kljunom

Tako je govoril Levko vasujočim svojim prijateljem, ki so ga nagovarjali, da bi šel še ž njimi.

„Z Bogom, bratci, lahko noč!“ in naglih korakov je odšel od njih po ulici.

„Ali spi moja jasnooka Hana?“ mislil je, hiteč k znani nam koči s češpljevimi drevesi. Sredi tihote se je čul tihi govor. Levko se je ustavil. Mej drevjem se je videla bela srajca . . .

Kaj pomeni to? — mislil si je in se tiho priplazil za drevo. Pri svitu meseca se je svetilo lice pred njim stoječe deklice. To je — Hana! No, kdo je ta visoki človek, ki ima obrnjen hrbet proti njemu? Zaman gleda — senca ga je pokrivala od nog do glave. Le spredaj se je videl nekoliko bolj; ali najmanjši korak bi lahko izdal Levka. Tiho prislonivši se k drevesu, je sklenil ostati na tem mestu. Deklica je izgovorila jasno njegovo ime.

„Levko? Levko je še mlečnozob!“ govoril je hripavo in na pol tiho visoki človek. „Ako ga jaz dobim kdaj pri tebi, to mu pokažem . . .“ „Rad bi vedel, kak norec mi bo pokazal!“ izgovoril je tiho Levko in nastavlil bolj ušesa, prizadevajoč ne preslišati niti ene besede. Ali neznanec je govoril tako tiho, da ni bilo mogoče ničesar razumeti.

„Ali se ne sramuješ“, rekla je Hana na-

Nemčurja kakor je zaslužil. A kaj še! Vedel je, da je to tisti Lukmann, ki nosi v deželnem zboru prav tisto znamenje pobratimstva na prsni, kakor Ciril sam, namreč en zob iz Dežmanovih prokletih grabelj, ki so in ostanejo znak nemško-slovenske zveze. In Ciril se je priplazil plaho v stari, narodnoponosni Kranj.

Zagorje. Odprle so se oči, in spregledali so v naši zadnjem času jako zaspani Zagorci. Po dolgi dobi so izprevideli, da iz te politike, ki jo uganja naš župan Michelčič, ne bo zaželjenih uspehov. Dolgo časa se je dobrikal raznim slojem, in zagorskim strankam v nadi, da bodo dotični plesali, kakor bo on godel. Apelirali smo že enkrat na tem mestu, ko se je govorilo o nemčurski topliški šoli tiste Zagorce, ki so sloveli nekdanj po svoji narodni zavesti, ali res nimajo več toliko poguma in ponosa, da bi stopili na prste nekaterim tukajšnjim nemčurjem. Pred vsem smo imeli takrat župana v mislih Tedaj ni našel ta poziv odmeva v srcih naših Zagorcev. A vedeli smo, da je kriza neizogibna. In prišla je res z znanim štrajkom rudniških delavcev.

Na shod v Dolenji vasi, ki sta ga sklicala Čobal in Kopač, pozvala sta tudi našega župana da se zagovarja. Znano je, da je bil ravno on največ kriv, da se je v svet zanesla neresnična govornica, da so delavci pri tukajšnjem rudniku dovolj dobro plačani in da niso imeli povoda za stavko.

Kopač je župana malo prijemal, očitajoč mu, da se drugod navadno župan zavzame za uboge, zatirane trpine, a v Zagorju je bilo ravno obratno.

Nič ni bolj razjarilo Michelčiča, kot ravno to. Razskačen skušal je govornika motiti. Ko se mu je pojasnilo, da ima sedaj g. Kopač besedo, vrgel je ves besen mošnjček na mizo in vpil, da on ni kapitalist, ampak sam velik revež.

Take burke in komične prizore ljudstvu v zabavo zna prirejati nemčurski župan.

Tako slamo naj gre mlatit bebecem, nam pa ne. Kdaj je pa še nosil kdo milijone seboj?!

Na to je Michelčič vpričo okrajnega glavarja slovesno izjavil, da se odpove županski časti s tem trenutkom.

Od tega usodnega dne je preteklo že precej časa. Toda naš župan še vedno poseda županski stol in je pozabil na svojo besedo.

Te in enaki razlogi nam dajejo povod, da izpregovorimo še nekaj resnih besed na adresu našega župana:

1. Gosp. Mihelčič, kdo je poklical vojake 27. pešpolka proti siromašnim, za svoje pravice se borečim slovenskim delavcem? Splošno se govori, da ste jih Vi. Seveda, že itak grozovito obdačena zagorska občina mora sedaj za njimi plačevati nepotrebne stroške. Ali je to usmiljeno? Svet tudi govori, da ste pobirali milodare

zadnje, „ti lažeš, ti me varaš, ti me ne ljubiš! Nikdár ti ne bom verjela, da me ljubiš“.

„Vem“, nadaljeval je visoki človek, „Levko ti je natvezil dosti čenčarij in ti zmešal glavo. (Tu se je zazdelo mladeniču, da glas neznanca ni povsem neznan in kakor bi ga že kdaj slišal). Ali jaz bom že dal Levku!“ nadaljeval je neznanec. „On misli, da jaz ne vem za njegove skrivnosti . . . Bo že poskusil, pasji sin, kake pesti imam jaz!“

Pri tej besedi ni mogel Levko več držati svoje jeze. Približal se je za tri korake, zamahnil z vso silo, da bi dal klofuto, katera bi takoj na mestu podrla moža kljub njegovi navidezni moči. Ali v tem je pal svit na njegovo lice, in Levko je ostrmel, videvši, da stoji pred njim njegov oče. Nevoljno zmajanje z glavo in lahko sikanje skozi zobe — sta pokazali njegovo ostrmenje. Na strani se je zaslišal šepet; Hana je naglo zbežala v kočo, zaloputnivši duri za seboj.

„Z Bogom, Hana!“ zaklical je ta trenutek neki mladenič, priletevsji in objevši glavo, a odskočil je s strahom, ko je začutil ostre brke.

„Z Bogom, krasotica!“ zaklical je drugi, ali glavar ga je sunil tako močno, da je padel na zemljo.

„Z Bogom, z Bogom, Hana!“ zaklicalo je nekoliko mladeničev in se mu obesilo za vrat.

gorju podpise za nemško šolo in kdo je kriv, da je nova šolska zgradba urejena docela v nemškem duhu in da se sveti na njej na prvem mestu nemški napis? Ali nam morete odgovoriti g. župan?

O pomanjkljivosti šolskega poslopja morda še spregovorimo.

Dalje ste Vi delničar pri grajenju parnega mlina v Celju, ki ga stavi tisti g. Julče, ki je prepovedal podjetniku omenjene zgradbe sprejemati slovenske delavce. Pa zapomnite si, niti Vi, niti župan Julče Rakusch, niti drugi Vaši sodrugi ne boste ugonobili slovenskega parnega mlina istotam

Vi ste tudi agitirali, da se odstavi naš narodni zdravnik g. dr. Tomo Zarnik, od okrajne bolniške blagajne, ker je pri zadnji občinski volitvi agitiral zoper nemčursko stranko. Vi ste privabili na to mesto nemškega nacionalca Jaklina iz Celja.

Torej kadarkoli in kjer le morete, delate za nemčurske koristi.

A groši so pa dobri od ravno tistih slovenskih delavcev. in od tistih Slovencev, ki so Vam na potu? Raz Vaš vrt se razlega samo nemška pesen in ljudje so čuli, da se je popevala v njem „Deutschland über alles“, in to v slovenskem Zagorju.

Vaše pomočnice v trgovini, dasi rojene Slovenke, ne znajo ali ne smejo več slovenski govoriti. Ena izmed njih, pristna Zagorjanka je nekoč pomilovalno rekla: „Ej, kaj bodo že ti ubogi Slovenčki!“

Ta dejstva očitno kažejo, kako skušate znesti seme germanizacije.

Odkrito lahko rečemo, da Vas je v svojem delovanju daleč nadkriljeval Vaš prednik gosp. Morscher, dasi trd Nemeč.

Vidite, tako torej stojte stvari. Pa da bi nam tak nemčurski župan še dalje časa gospodaril? Nikdar ne! Zato pa je in bode naše geslo: Proč z nemškutarijo! Mi hočemo župana Slovence, ki misli in čuti z domačim ljudstvom.

„Da bi vas, prokleti predrzneži!“ kričal je glavar in se branil proti njim z rokami in nogami. „Kakšna Hana sem vam jaz? Pojdite takoj za očeti na vislice! Kako so planili name, kakor muhe na med. Bom vam že dal Hano!“

„Glavar! Glavar! — To je glavar!“ zakričali so fantje in zleteli na vse strani.

„Ah oče!“ rekel je Levko, ko se je nekoliko vzdramil in videl vse, kaj so počeli mladeniči z glavarjem. „Kaj bodo ljudje govorili o tebi! Lepo! A jaz se čudim in premišljam, kaj to pomeni, da si vedno gluha, kadar začnem govoriti s teboj. Postoj, stari hren, ne boš ti kradel tujih nevest! Hej fantje, sem, sem!“ je kričal on in mahal z roko fantom, kateri so se iznova zbirali okoli koč, „pojdite sem! Prej sem vas naganjal iti spat, no sedaj sem se premislil in pripravljen sem vasovati celo noč z vami“.

„Tako je prav!“ rekel je plečat in krepak fant, ki je slovel za prvega ponočevalca na selu. „Meni se zdi vse tako žalostno, ko ni njega zraven. Kakor bi mi kaj manjkalo, kakor bi zgubil kapo ali pipo — z eno besedo, več nisem kozak in vendar le.“

„Ali ste pripravljeni razjeziti glavarja, pa precej dobro?“

„Glavarja?“

Domače novice.

Nemška agilnost v Ljubljani. Komaj so ljubljanski Nemci ustanovili delavsko društvo „Trutzburg“, že so par tednov pozneje prav na tistem, brez vsake reklame otvorili privatno žensko učiteljsko in trgovski tečaj v Huttovem zavodu. Da je pri „Trutzburg“ kakor pri ženskem učiteljsku bil snovatelj in oče ideje agilni in neumorni dr. Binder, je samo ob sebi umevno. Komaj smo povžili te grenke nemške svalke, pa zopet beremo, da napravijo graški vseučiliški profesorji vrsto poljudnih predavanj v kazini, slično kakor so v Gradcu, Pragi in na Dunaju. Ker vse take naprave stanejo precej denarja, so potrkali Nemci pri kranjski „šparkasi“ in ne zastoj. Velikodušna podpora kranjske hranilnice je vedno in vedno na razpolago, če se gre za nemške zadeve. Ne menijo se za dotični paragraf hranilničnih pravil, ki določa, da vsak dar mora iti „za dobrodelne in občne-koristne namene“ v deželi kranjski. Dve tretjini nemških naprav v deželi, ki jih podpira kranjska hranilnica, imajo enostranski nemško-nacionalni, ne pa občekoristni namen. A hranilnica jim siplje denar, ker ji tega nikdo ne brani. Vladni komisar molči, Slovenci molče. Odkar imamo slovensko-nemško zvezo, imajo Nemci lepo svobodo in lep mir. Narodno-napredni napadajo našo stranko, mi se ji branimo, Schwegeli in dr. Binder pa nosita polenčke na ogenj našega razdora, da zubelj šviga visoko v zrak. Nemci so se na Kranjskem imenitno organizirali. V Ljubljani niso niti delavske

delali kar bodo hoteli. Ljudski poslanci morajo vendar poslušati glas ljudstva!

Žid je vedno žid! Slovenci ne zahtevamo vendar nič drugega, nego da se izpolnujejo zakoni. Ako se potegnejo naši odvetniki za pravice slovenskega jezika, storijo vendar to, ker so prisegli, da hočejo izvrševati zakone. In veste, da so v Avstriji edino le Nemci in Lahi, ki mislijo, da Nemeč in Lah imata vse pravice, Slovenec pa nobene. Na tem stališču stoji žid „Piccolo“, ki piše, „da hočejo slovenski agitatorji ravno tako posloveniti slovenska sodišča na Koroškem, kakor hočejo to storiti tuji odvetniki v Trstu. Tu in tam hočejo slovenski agitatorji umetno ustvariti pravice ki niso nikdar ekzistirale in potrebe, katerih se ni nikdo interesiranih niti spomnil. V obeh pokrajinah prirejajo na tak način politične demonstracije, s katerimi motijo resne sodne dvorane, a največ škodujejo zatožencem, pod pretvezo, da jih branijo pred domišljavimi narodnimi pravicami.“ Če taka pisava ni židovska, potem pa sploh ne vemo, kako naj označimo tako zlobnost. Slovenci zapomnimo si to stališče „Piccolovo“, da ga spomnimo na to, kadar poskusijo Nemci s tako gonjo proti laškemu jeziku, kakšno gonjo so uprizorili proti slovenskemu. Če zmagajo Nemci nad slovenskim jezikom, če zmaga krivica nad pravico, naj se „Piccolo“ le veselí, a to mu ne uide, da pride za slovenskim tudi laški jezik na vrsto. Kaj mu nastop Handla v Dalmaciji ni še odprl oči? Ali se morda ne more iztrgati iz objema nemške vlade?

Nov udarec ravnopravnosti Slovencev na Koroškem. Zadnji ostanki enakopravnosti so odpravljeni. V soboto je bila razprava v Velikovcu. Tožnik, toženec in pričé so bili sami Slovenci. Vkljub temu je bila razprava nemška; iz razloga: ker je toženec zagovornik Nemeč. Sodnik je dr. Brejcu zagrozil kontumaciranje, ako govori slovenski. — V ponedeljek je pred deželnim sodiščem zagovarjal dr. Brejc dva samo slovenščine zmožna Slovenca. V smislu točke 3 naredbe od leta 1861. je zahteval slovensko razpravo, odklonil slovenščine nezmožne sodnike. Sodni dvor je sklenil, da boji razprava nemška in dr. Brejcu prepovedal slovensko govoriti. Dr. Brejc se ni uklonil. Dobil je radi rabe slovenščine ukor, in ker je govoril vkljub temu slovenski, odvzeta mu je bila beseda. Razpravi sta bili vsled tega preloženi.

Koroški deželni zbor. V svoji dne 4. t. m. seji je koroški deželni zbor razpravljalo predlogu poslanca Burgerja, naj zbornica izreče svoje zgražanje radi slovenske agitacije na koroških sodiščih. V debato je posegel tudi knezoškof dr. Kahn, ki je priporočal zmernost, na kar mu je poslanec Wieser odgovoril, naj priporoča zmernost Nemečem. Gospod deželni predsednik je branil sodišča in pravosodno ministerstvo pred napadi nemških poslancev, ker mu z ozirom na pangermansko postopanje toliko prvih, kakor slednjega ni bilo preveč težko. Deželni zbor je seveda vsprejel Burgerjev predlog.

Štajerski deželni zbor. Ker je hotela večina štajerskega deželnega zbora zavleči razpravo o volivni reformi, začeli so v sredo nemški konservativci, nemška ljudska stranka in Slovenci z obstrukcijo. Predlagali so namreč za vsako tudi manj važno stvar poimensko glasovanje. Zaradi tega je deželni glavar sejo zaključil.

Demonstracije v Zagrebu. V torek so bile v Zagrebu demonstracije proti — Khuenu. Raznesla se je bila namreč govornica, da pride Khuen v Zagreb, da med svojimi nekdanjimi „stebri“ proslavi svoj god. Dijaštvo in občinstvo je razbilo okna na madjaronskem kazinu in na hotelu „Pri avstrijskem cesarju“. Razun tega so demonstrirali proti grofu Erdödyju, ki se je nedavno izrazil, da bi vsakega, ki bi se upal proti njemu demonstrirati, ustrelil kakor medveda! Kričali so mu v obraz „pfuj“, „abcug“ in „eljen“, a visokorodni gospod grof ni nikogar ubil — najbrže da ni imel pri sebi znanega „turopoljskega topa“. Večih demonstracij ni bilo, kar je pripisati temu, da je policija taktno postopala in ni razdraževala demonstrantov. Po tem se vidi, da se z nasiljem ne dela miru, ampak se ž njim samo razdražuje. No, toli slavljeni Hedervary je zapustil tako lep spomin na Hrvatskem, da mu hočejo, ako bi hotel zopet — počastiti Hrvatsko s svojim obiskom, prirejati vsprejeme kakor gori povedano.

Ni vse eno kakšna primes se rabi za vsakdanjo kavino pijačo. Kathreinerjeva Kneippova sladna kava ima zaradi svojega posebnega proizvajanja priljubljeni vonj zrnate kavo in je zato najbolj pripravna za prirejanje prav tako okusne kakor zdrave kave. Proti mnogoterim manj vrednim posnemkom, ki so izredno podobno zaviti, pa je treba pri nakupu vedno povdarjati ime Kathreiner in jemati tudi same izvirne zavojce z varstveno znamko župnik Kneipp.

Družbinski večer „Slovenske kršč. soc. zveze“ bo v nedeljo 22. t. m. ob 7. uri zvečer v tukajšnjem „Katoliškem Domu“. Na svidenje somišljeniki!

Deželni zbori bodo prihodnji teden zaključeni. Sredi novembra prične zasedanje državnega zbora.

Slovensko odvetništvo na Koroškem. V ponedeljek je vstopil v pisarno g. dr. Brejca v Celovcu g. dr. Ivan Benkovič.

Italijanska univerza v Trstu? „Tiroler Tagblatt“ pravi, da je avstrijska vlada ponudila italijanskim irredentistom ustanovitev italijanske univerze v Trstu, ako dopuste, da bo mogel tirolski deželni zbor vedno zborovati. Mist potem dokazuje, da bi bila ital. univerza v Trstu ognjišče za irredentovski upor, tembolj, ker bi to visoko šolo zasedle profesorske moči iz kraljestva. Tega mnenja smo tudi mi. Ali pri tem se nam nekaj drugega vsiljuje v glavo. Ako je vlada res dala tako zagotovilo, je obljubila več, kakor je pa v stanu izpolniti. Univerza se ne da ustanoviti brez državnega zbora. Kaj pa ta k temu poreče, še ni gotovo; iz mnogih vzrokov je prav zelo dvomljivo, da bi se našla večina za ta načrt. Ako vlada obljublja Italijanom, katerih število je vendar tako neznatno, univerzo v Trstu, in to vkljub ugovorom od jugoslovanske strani, potem ne sme in ne more odlašati z ustanovitvijo ljubljanske univerze, ne sme se zoperstavljati naši mnogo bolj opravičeni zahtevi po ustanovitvi slovenske visoke šole!

Izpred sodišča. Ker mu je rožico iz rekelca potegnil je bila jeza med Francetom in Antonom Zabukovcem, katerima je pomagal tudi Bernard Berlan, delavci iz Ilove gore, da so napadli iz zasede v noči od 9. na 10. avgusta Franceta Jančarja, ki je bil nekoliko pijan šel mimo Zabukovičeve hiše in ga pretepli, kakor pravijo zato, ker je on Antona Zabukovca s kolom po glavi udaril. Sodišče je vse tri vsacega na 12 dni zopora obsodilo. — Ker si je drugzega fanta zbrala in ni marala Šrajbosova dekla v Zelšah za nadležnega sosedovega posestnika sina Franceta Urbasa, je to tega tako razjezilo, da je vrgel za pest debel kamen skozi zaprto okno v sobo, ker je spala izvoljenka njegovega srca ter jo je zadel na palec desne roke. Urbas dejanje taji, sodni dvor ga je na 2 meseca težke ječe obsodil. — Z nožem po glavi udaril je Andreja Rugarja v Koprivnikovi gostilni dne 5. oktobra Tone Prosen hlapec iz Subrača, ta se zagovarja, da je on to zaradi tega storil, ker se je bal, da bi ne bil Rugar nekega drugzega fanta v novo napadel, katerega je popred z vrčkom po glavi udaril. Sodišče je Prosen na 3 mesece težke ječe obsodilo. — Zaradi vojaškega nabora je bil v njegovi odsotnosti obsojen dninar Miha Kruh doma v Šembijah, ker je 2 leti bival na Nemškem in se izognil naborni stavi, na 6 dni ojstrega zopora in na 10 kron denarne globe. — Slabo plačana napitnica. Dne 14. junija t. l. je prišel Janez Trdina v Ravnikarjevo gostilno na Rodiči ter napil tam navzočemu gostaču Poldetu Sešek. Leta mu je začel zabavljati, da je moral Trdina prejšnjo noč teči, na odgovor, da ga to nič ne briga, vdaril ga je ta z rogom zaprtega noža po glavi. Nekaj časa pozneje ga je še kakih 15 korakov od gostilne oddaljeno Adamovo mejo vrgel in ga z nožem v levo ramo sunil. Sodišče je Seška na 4 mesece težke ječe obsodilo. — Kakor ti meni, tako jaz tebi, si je mislil Jakob Matozelj, hlapec iz Brezovice, ker je bil razjarjen, da ga je v krčmi Martina Pleškota, Šebenik na tla vrgel in potem še zunaj pred gostilno z zaprtim nožem po glavi vdaril, zato je s polenom napadel Šebenika in ga vdaril po levi roki, s katero je hotel vdarec na glavo preprečiti, tako da je zadobil ta prelom leve podlehtnice. Sodni dvor je Matozeljna na 6 mesecev težke ječe obsodil. — Tatvina na semnju. Gašper Novak delavec v Pavlici, hodil je dne 6. julija v Trnovem v družbi kakih štirih fantov od štanta do štanta. Pri štantih so delali, kakor da bi hoteli kaj kupiti, ker so se pa dokaj sumljivo vedli, je to vzbudilo sum pri prodajalcih, na kar sta kramarja Karol Primožič in Polda Steiner enega teh fantov prijela, namreč Gašperja Novaka, in našla pri njem več njima ukradenih reči. Obdolženec pripozna, da je bil dotični dan na semnju, taji pa očitane mu tatvine, kakor tudi to, da je bil v družbi tatinskih tovarišev.

Sodišče ga je na 10 tednov težke ječe obsodilo. — Z zažigom je grozil Martin Korošec. Preser pristojni čevljar, v Begunjah pri Cirknic Dne 28. septembra t. l. popoldne je spil v M. denovi gostilni $\frac{3}{8}$ žganja in se mirno vedel. Proti večeru je pa prišel v Jerneja Ivančič-hlev, da bi tam prenočil, a gospodar ga je spod in to je Korošča tako razjezilo, da mu je reke da ga bode ustrelil, proti podžupanu je pa grozil, da bode vso vas požgal in da bo vsaceg ustrelil, kdor bo prišel v njegovo bližino. Vaščani so bili vsled tega grozenja tako preplašeni, da so ga možje prijeli, zvezali in poklicali orožnika. Korošec pravi, da je bil pijan in da se ne ve ničesar spominjati. Sodišče ga je na 13 mesecev težke ječe obsodilo.

Uzdaj se u se i svoje kljuse! Kaj naj si mislimo o družinskem očetu, ki nam bi pripovedoval: Meni se bo dobro godilo, kadar umrje tudi stric, ona teta, oni sorodnik, ki imajo veliko premoženje, katero bom jaz podedoval? Kako naj sodimo o človeku, ki čaka na smrt drugih, da bi bil srečnejši? Mi Slovenci smo tudi do sedaj upali podedovati blagostanje od raznih stricev. Zrli smo z zaupanjem na Dunaj, in pričakovali bogatih dedščin, a mesto teh dobivali smo klofute, da je gorje, pač pa dobivajo darove Nemci in Lah, naša domovina pa je izročena vsak dan bolj na milost in nemilost tujcem, a mi gledamo še vedno gori proti vladnim jaslim. Kedaj vendar poiščemo našim očem zdravila, da bomo videli, kakor zdrav človek na očeh. Kedaj vendar spoznamo, da jedino v nas samih je naša rešitev? Nемеc in Lah poznata naše vrline — jeden in drugi bi nas rada imela — a mi — spametujmo se, zanašajmo se „u se i svoje kljuse“ — ako hočemo, da zasije slovenskemu narodu boljša bodočnost!

Okolu sveta.

Novi brambeni zakon je po zagotovitvi iz vojaških krogov že izgotovljen. Temelji na dveletni vojaški službi za pehoto; za konjeništvu in topničarstvu pa po tem zakonu ostane triletna vojaška služba. Težave so glede pokritja stroškov, ker se vsled dveletne vojaške službe pomnože plače podčastnikom, katerih bo vsled dveletne vojaške službe začetkoma težko dobiti zadostno število. Poleg tega bodo sedaj stroški za vojaške zavode na Ogerskem večji in tako je pričakovati, da bo znatno narastel proračun za armado.

Madžarske zahteve. Zdaj so objavljene madžarske zahteve, katere stavi liberalna stranka do krone in do vlade in ki bodo podlaga bodoči ogrski vladi. Ti-le so: 1. Znaki skupne vojske se morajo spremeniti v državnopravni smislu. 2. Vojaški pravdni red, ki se mora naslanjati na ustno in javno postopanje, naj se čimprej predloži parlamentoma, ter mora pri tem priti madžarski jezik do veljave. 4. Vrhovna odločitev o vseh vojaških olajšavah naj pripade brambovskemu ministru. 4. Ogrski častniki se morajo premestiti k ogrskim polkom. V ta namen se mora tudi poskrbeti, da bodo ogerski polki zadostno preskrbljeni z ogrskimi častniki. To se naj stori z ustanovami za ogerske mladeniče, z ustanovitvami vojaških vzgojevališč. Učni načrt teh zavodov naj se spremeni tako, da bo učni in izpitni jezik madžarščina. V določenem času tudi mora biti znanje madžarščine obvezni pogoj za vsacega ogrskega državljanca, ako hoče postati častnik. (K tej točki se je oglasil grof Tisza ter nasvetoval, da se drugi del točke izpusti.) 5. Vse vojaške oblasti na Ogerskem morajo z odotnimi civilnimi oblastnjami dopisovati madžarsko. 6. S tem pa se ne dotaknejo določbe glede Hrvatske in Slavonije v članu XXX. iz leta 1868. 7. Pri reviziji brambnega zakona se mora ozirati na vpeljavo vojaške službe, mirovno stanje armade se mora določiti in nadomestna rezerva že v kontingentu napovedati in dovoliti. 8. Glede poveljnega in službenega jezika v armadi se vladarjeve ustavne pravice iz leta 1867. s sedanjim stališčem ne dotaknejo.

Program grofa Štefana Tisze. Novi ogrski ministerski predsednik grof Štefan Tisza je v seji ogrske velikaške zbornice razvil svoj vladni program. Uvodoma je omenjal, da je v težavnih časih prevzel težko nalogo, spraviti že dolgo

asa stoječi voz zopet v tok. Sicer pa da so se adnje čase politični viharji na Ogerskem nekoliko pomirili. Nadaljuje svoj govor, povdarjal e Tisza, da se na podlagi dogodkov v zadnjih mesecih more z vso gotovostjo konstatirati, da madžarski javnosti živi želja po uvedanju madžarščine kakor poveljnega in službovnega jezika v skupno vojsko. Vendar pa da narod udi radi dosege teh ciljev noče žrtvovati soglasja s krono. V tem položaju, da je krona z lastne volje prišla narodu na pomoč in je omogočila, da se v vojski izvedejo take reforme, ki bodo pomenjale zmago starih narodnih želj in narodnih teženj. Predložijo da se zakonski načrti glede revizije armadnih emblemov v dualističnem smislu in glede vojaškega pravosodstva v madžarskem narodnem smislu, namreč tako, da se bodo na Ogerskem vojaške kazenske obravnave vršile v madžarskem jeziku. Nadalje je ministerski predsednik zagotovil, da je že letos mnogo madžarskih častnikov, ki so dosedaj službovali v avstrijskih polkih, bilo premeščenih k ogerskim polkom in je obljubil, da se polagoma vsi madžarski častniki premestijo k ogerskim polkom. Slednjič je Tisza obljubil, da se tudi vse vojaške šole na Ogerskem preustroje tako, da bodo odgovarjale madžarskim narodnim zahtevam in da se vzgoji za ogerske polke zadostno število častnikov, ki bodo popolnoma zmožni madžarskega jezika. Govornik je na to izjavil, da bo njegova vlada skrbela za krepko razvijanje narodno madžarske države. O tem pa da bo — kar je že v značaju madžarskega naroda — spoštovala pravice nemadžarskih narodnosti in jih trpela. „Ni mogoče zamolčati dejstva — nadaljeval je minister —, da skoraj polovica ogerske države ne pripada madžarskemu plemenu, marveč drugim narodnostim. Ti tujejezični državljanji naše dežele bili so že od naših prednikov z vso ljubeznijo vsprejeti v meje naše ustave. Mi hočemo s pravo bratsko ljubeznijo in simpatijo postopati nasproti našim tujejezičnim sodržavljanom in pospeševati vse njih opravičene želje in interese, v kolikor niso isti v nasprotju s temeljnimi načeli madžarske narodne države in s celokupnostjo države. Proti vsem onim pa, ki so nevarni sovražniki Ogerske države, postopati se ima z vso strogostjo, in država se mora proti istim braniti, eventuelno tudi s poojstrenjem sredstev, katera so na razpolago.“ Hrvate v kraljevini imenoval je Tisza tudi „tujejezične državljanje države sv. Štefana“, dasiravno je na to omenil, da jih ogrska zakonodaja v državnopravni smislu pripoznava kakor narodnost. Obžaloval je, da tu pa tam še sedaj obstoji v bratskih hrvatskih deželah staro sovraštvo“. (Seveda: proti Madjarom.) Istočasno pa je z veseljem konstatiral, da večina prebivalcev v „bratskih deželah“ pritrjuje nagodbni politiki. Slednjič se je govornik na kratko dotaknil finančijelnega vprašanja in povdajal, da od leta 1897 in posebno še od leta 1899. naprej postaja višanje državnih dohodkov vedno neznatnejše, dočim državni stroški leto za letom silno rastejo, kar je znak neugodnega gospodarskega stanja dežele, čemur bo treba odpomoči.

Stroški za mažaronske poslance. Stroški za regnikolavno deputacijo znašajo na leto 24.000 K. Ta deputacija je od leta 1897. na popirju permanentna, zborovala pa je dozdale parkrat, in kakor je poznato, ni še do danes sklenila finančne nagodbe, a stroški bodo znašali koncem tega leta že 168.000 kron. Tako se troši denar brez potrebe. Za delo naj dobi vsakdo primerno nagrado. Če pa vsak član omenjene regnikolarne deputacije dobi na mesec skozi pet let 600 K, a da ni nič delal, je to gotovo krivična stvar, katero je hotel celo ban Khuen odstraniti, in sicer tako, da dobe člani te deputacije nagrado le za rešeno delo. Toda veliki mažaronski domoljubi (!) Francisci, Egersdorfer in Popović-Vacki so se temu odločno uprli. Ker so pa deželne blagajne zdaj čisto izpraznjene, je verjetno, da bode, sedanj ban vendarle moral izvesti to, kar je nameraval že njegov prednik, in regnikolarci se bodo morali udati. Koliko stoje pa poslanci na zajedniškem hrvatsko-ogerskem saboru? Sedi jih tamkaj 43 in vsaki dobiva na leto 6000 K, tedaj vsi vkup lepo svoto 258.000 K. Zadnjih 20 let so ti poslanci pobrali

dnevnic za 5,160.000 K, in minula so leta in leta, da se nobeden od te gospode v saboru še zglasil ni, niti pri takih priložnostih, ko je bilo treba braniti čast hrvatskega naroda in njegove gmotne koristi. Toliko in takšnih sinekod menda nima nobeden narod, kakor hrvatski v teh poslanskih mestih. Hrvatski narod pa gotovo ne bi oponašal tem poslancem omenjene svote, ki jo je na njih žrtvoval, ko bi mu s svojim molčanjem ne bili prouzročili toliko sramote in gmotne škode, ki se šteje že na stotine milijonov. Iz vsega tega je razvidno, da bodo morali Hrvati resnobno razmišljati, kako bi čim preje predruščili svoje zastopstvo na zajedniškem saboru.

Hrvati in Italijani proti germanizaciji Dalmacije. „Piccolo“ poročajo iz Zadra, da vse hrvaško časopisje v Dalmaciji pozivlja Italijane na skupen boj proti germanizaciji. „Dalmata“ in „Narodni list“ pozivljata Zaderčane, naj ne podpisujejo prošnje za ustanovitev nemške državne gimnazije, ker so iz vladnega načrta za urejenje uradnega jezika v Dalmaciji dovolj jasno razvidne vladne germanizatorične tendence.

Sestanek med ruskim carjem in nemškim cesarjem. Včeraj, ob 12. uri in tri četrt popoldne, dospel je cesar Viljem v obisk k carju Nikolaju v Egelsbach. Na kolodvoru so pričakovali cesarja car Nikolaj, veliki vojvoda hessenški in princ Henrik. Visoka gospoda se je na to odpeljala v Wolshart. Ruski vladni list „Journal de St. Petersbourg“ piše o sestanku carja z nemškim cesarjem sledeče: Sestanek carja Nikolaja s cesarjem Viljemom v Wiesbadenu je nov dokaz tradicionalnih prijateljskih odnosajev, ki obstoje med obema vladarskima hišama in ki vedno ugodno uplivajo na ohranjenje svetovnega miru. Navzočnost ruskega ministra za vnanje stvari, grofa Lamsdorfa, in nemškega kancelarjaj grofa Bülowa, podaja temu sestanku še posebno važnost, toliko z ozirom na sedanji politični položaj, kolikor z ozirom na izmenjanje dnevnih vprašanj, tičočih se mnenj med obema državnikoma.

Odsek za volivno reformo v moravskem deželnem zboru — permanenten. Tudi v moravskem deželnem zboru je na vrsti sprememba volivne reforme, a stranke večine imajo očitno poštenjšo voljo razpravljati o tej zadevi, nego združeni nemški in slovenski liberalci v kranjskem deželnem zboru, ki niti k sejam dotičnega odseka nočejo priti. O nekaterih točkah so se stranke v moravskem deželnem zboru že zedinile. Ker se tudi v tekočem zasedanju še niso mogle stranke zediniti, je odsek za volivno reformo soglasno sklenil z ozirom na nujnost in važnost volivne reforme predlagati deželnemu zboru, naj se odsek s posebnim zakonom proglasi permanentnim. Tako delajo ondi, ker imajo resno voljo dati ljudstvu pravice.

Iz Srbije. Ljudski zastopniki se v kratkem napotijo na svoj dom, kjer nameravajo imeti več shodov, na katerih bodo govorili o programu novega ministerstva, hvalili svoje delovanje v skupščini in razvil svoj bodoči program. Načelnika obeh radikalnih strank se zelo bojeta teh volivnih shodov, bati se je namreč, da bode ljudstvo očitno pokazalo svojo nezadovoljnost s popustljivostjo samostalnih radikalcev, kakor tudi z velikobesednim in brezdelnim programom Gruičevega ministerstva. Predno se skupščina skliče, se bode razmerje med radikalci še poslabšalo. Sploh pa kažejo na zunanje neumorno delovanje, da se zboljša ustava in stanje dežele. To se dela le ekstremnim radikalcem na ljubo, ki so le pod pogojem, da se s pomočjo postav zagotovi deželi prosto razvijanje, obljubili ministerstvu svojo pomoč. Pred vsem zahtevajo novo postavo o uradništvu, ki je najvažnejša. Zahtevajo pa, da vlada ne sme uradnika, katerega politično mišljenje ji ne dopade, z navadnim ukazom postaviti na cesto. Že leta trajajoče odpuščanje neprijutljenih uradnikov je obremenilo državo z milijoni nepotrebnih izdatkov. Sodniki se smejo odstaviti in s tem je bila tudi neodvisnost in nepristranost justice vničena ter postala orodje strank. Skrunenje pisemskih skrivnosti, skrunenje osebnosti in politične prostosti, izguba kredita in zaupanja tujine so izvor vednega strahu pred odstavljenjem. Vlada ima sedaj zelo

teško nalogo in nji velja sedaj izrek: „Hic Rhodus, hic salta!“ Minister notranjih zadev je sicer obljubil, da bode ugodil tem zahtevam, toda vprašanje je, če dobi za to večino. Vprašanje je pa tudi dalje, ne bo li vlada od strani kraljevih morilcev ovirana, skleniti tako postavo, ki bi mogočnikom odvzela vse nepostavne pripomočke, za odstavljanje njim nepriljubljenih uradnikov. Posebno je važno to vprašanje, ker ima novo zapiranje častnikov veliko resnejše nagibe, kakor se uradno poroča in tudi kralj s svojo spretnostjo ne bo mogel odpraviti nemirov v vojni. Za prezreti pa tudi ni, da se iz ekstremnih socialistov tvori socialistična struja, katero ljudstvo vedno bolj podpira, in kateri nasproti bo vlada nekoč potrebovala močnih pripomočkov.

Higijenična pravila za učence. Vlada v Weimaru je razposlala šolskim oblastim sledeča pravila, ki so sedaj razobešana po vseh šolah velike vojvodinje: 1. Telo, zlasti obraz, vrat in prsa je treba vsaki dan umiti. 2. Roke je treba večkrat umiti, nohte imeti kratke in čedne. 3. Zobe je treba zjutraj in po jedi osnažiti s krtačo. 4. Lase je treba dopoldne in popoldne pred obiskom šole počesati. 5. Obleko je treba vsak dan osnažiti. 6. Čevlje je treba vsako jutro čediti. 7. Papir, ostanke rastlin in sadja ne gre v sobi metati na tla. 8. Na tla pljuvati je prepovedano. 9. V gorki sobi je treba odložiti rutice za vrat in vrhno obleko. 10. Med odmorom se mora skozi okna spustiti svež zrak v sobo. 11. Med odmorom je treba bivati kolikor mogoče na prostem. 12. Ako hodiš, stojiš ali sedi, se drži ravno. 13. Ako sediš vpri obe nogi s celim podplatom na tla. 14. Pri branju, pisanju ali risanju drži gornji život zravnano. 15. Piši velike in razločne črke. 16. Pri pisanju pazi, da ne bo deš samemu sebi delal sence. 17. Pri delu, zlasti pri branju, pisanju in risanju se varuj preveč svetle solnčne luči. 18. V mraku ne čitaj in ne piši. 19. Pred vstopom v šolsko sobo osnaži čevlje. 20. Učitelju je treba naznaniti, če ti je na odkazanem mestu v šoli prevroče ali premrzlo, če dobro ne vidiš ali ne slišiš, če se čutiš bolnega, ali pa, če je doma nalezljiva bolezen.

Ogenj v Vatikanu. V soboto ob 1/49 je začelo goreti v sobi vatikanskega knjižničarja. Papeževi ognjegasci in vojaki so skušali ogenj pogasiti. Ker pa se je ogenj vedno bolj širil in in je nastala nevarnost, da se vname tudi knjižnica, poklicali so tudi mestne ognjegasce in policaje na pomoč. V Vatikanu je vladalo veliko razburjenje, kajti v sosednjih sobah od pogorišča se nahajajo velike dragocenosti. Skupnemu delu se je posrečilo ob 12. uri pogasiti ogenj. Del strehe se je vdrl. Kakor se zatrjuje, ni knjižnica trpela nobene škode. Tudi papež je prišel na mesto požara. Vzrok požara je neznan.

Iz Bukarešta se poroča, da je radi bolehnosti odstopil minister za pravosodje Statesco. Na njegovo mesto je imenovan izvrsten pravnik Aleksander Giani.

Volitve v Bulgariji. Iz Zofije se poroča, da se volitve vrše zelo mirno. Vse kaže, da dobi vlada večino.

Konference škofov. 10. novembra se prično na Dunaju posvetovanja škofov pod predsedstvom knezonadškofa kardinala dr. Gruscha.

Očeta izzorabljal. Sodnija v Ljubnem je obsodila hlapca Karla Stöckla v trimesečno ječo, ker je telesno poškodoval svojega očeta. Ta je prišel 6. septembra domov ter zahteval od očeta praznične obleke, katere pa ta ni hotel dati. Ker je sin pričel razgrajati, hitel je oče proti vratom, da bi se oddaljil. To videvši mu je zastavil sin pot, zagrabil očeta za vrat in ga vrgel proti omari, da se je telesno močno poškodoval.

Napad z bombo v pariški cerkvi. Cerkev Saint Jean je grozila velika nevarnost. V nedeljo ob polu 5. uri prestrašil je tamkaj zbrano množico grozen pok. V cerkvi je nastala velika panika. Vsa cerkev je bila napolnjena z dimom. Več molivcev je zapazilo, da je vstopila malo poprej neka oseba z majhnim zavojčkom pod pazduho. V tem zavojčku je bila ne z dinamitom, ampak s smodnikom napolnjena bomba. Ranjen ni nihče, le nabiralnik je poškodovan. Začela se je stroga preiskava.

Prošnja.

Pri strašnem požaru, kateri je v mestu Travniku v Bosni dne 3. in zopet 10. septembra t. l. vihral, i kateri se zaradi prevelikega vetra ni dal lokalizirati, zgorelo je malo ne pol mesta, 582 hiš, 60 prodajalnic i 337 drugih poslopij skupaj 979 objektov v vrednosti od 2 milijona 24 tisoč kron bile so žrtva tega požara. Blizo 1000 obitelji z več ko 3000 oseb ostalo je brez krova, brez kruha in brez obleke.

Mestna pomoč i pomoč, katero proža prebivalstvo Bosne in Hercegovine, podpora visoke uprave zaposedenih dežel niso v stanju, da bi se beda i pa nevolja odkloniti mogle, in zima je pa na pragu.

Visoko c. i kr. ministerstvo skupnih zadev izposlovalo je vsled prošnje mestnega odbora za pogorele mesta Travnika pri vsih c. kr. namestništvih i pri vseh deželnih vladah dozvalo, da tisti odbor sme tri mesece pobirati milodare v zemljah Avstro-Ogerske monarhije.

S to prošnjo obrača se torej podpisani odbor na slavno novinstvo, na korporacije, društva i posamezne osebe proseč, da pritečejo v pomoč s svojimi plemenitimi darovi temu mestnemu prebivalstvu.

Milodari naj se izvolijo poslati uprav na podpisani odbor u Travnik (Bosna), ali pa na odpravništva tistih novin, katere bojo to prošnjo na vseobče znanje dale, ter se za pobiranje milodarov pripravnim izrekle.

Hvala uže naprej vsem milosrdnikom!

Mestni pomočni odbor za pogorele Travničane.

Pristno čebelno-voščene sveče

4 47-40

prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju

kg po 5 K, poštine prosto.

18 x-19

Illustrirani ceniki na razpolago.

Anton Belec

v Št. Vidu nad Ljubljano

izdeluje in priporoča

cerkvene svetilnice ali stalnice
iz kositarja, ali medenine in
iz topaka

obhajilne svetilnice

pušice z zvončki

štedilna in železna ognjišča.

Prevzema

kritje streh

in zvonikov.

Spominjajte se ljudskega sklada!

Vsaki gospodinji

je čestitati, ki glede na zdravje, prihranek in dobri okus uporablja Kathreiner-Kneippovo sladno kavo.

Vljudna prošnja: Pri kupovanju ne zahtevajte samo »sladne kave«, ampak izrečno vselej — Kathreinerjevo — Kneippovo sladno kavo in odjemajte jo le v izvornih zavojih, kakršnega kaže ta podoba.

